

DÉLMAGYARORSZÁG

Szerkesztőség Kárász-utca 9.

ELŐFIZETÉSI ÁR SZEGEDEN

egész évre K 24— fél évre K 12—
negyedévre K 6— egy hónapra K 2—
Egyes szám ára 10 fillér.

ELŐFIZETÉSI ÁR VIDÉKEN

egész évre K 28— fél évre K 14—
negyedévre K 7— egy hónapra K 2-40
Egyes szám ára 10 fillér.

Kiadóhivatal Kárász-utca 9.

Telefon-szám: 305.

Telefon-szám: 305.

Szeged, 1913.

II. évfolyam 232. szám

Vasárnap, október 5

A százmilliók közbirtok.

Irta: Domokos László dr.

Több oldalról megindult a szellemi harc az évszázados tespedés ellen. A mi nemzeti fővárosunk az utolsó években kifejtett lázas igyekezete dacára sokban hasonlít még a mesebeli Csipkerózsza kisaszszonyhoz, ki csak most ébredszik halálosan hosszú szendregéséből; fátylait már bontogatja, de vérének lassu folyama alvársra emlékeztet inkább, mintsem az élet erőteljes liktetésére.

Néhány nappal ezelőtt a legnagyobb érdeklődéssel olvastam Gál Miksa alapos fejtegetését—Szeged város számadásainak főbb tételeiről és e tételek disszónanciájáról. Ami legjobban megragadta figyelmemet, az a fundált jövedelmeknek végzetesen káros lecsökkentése, a város földbirtokainak szomorú jövedelmezősége és e földekkel való gazdálkodás elhanyagoltsága volt. A pénztári ügyekben szakember cikkíró megvilágította ennek a végtelenül fontos kérdésnek a financiai oldalát, ezuttal pedig a dolgok szociológiai megvilágításában akarunk rámutatni arra a kézenfekvő igazságra, hogy a város eddigi gazdálkodási rendszere egyszerűen tarthatatlan, mert derekában vágja ketté a lakosság anyagi megizmosodásának lehetőségét.

Szeged városnak, mint erkölcsi testületnek hetvenezer hold termőföldje van, tehát több, mint amennyit a mindszent-algyői hitbizomány sáncái között őriznek a grófok, kik épen ezért örgrófoknak nevezetnek. Mikor amiatt panaszkodunk, hogy amugy is kicsiny megyénk lakossága egyre tömegesebben vándorol a tengeren túlra, ahol még nem tették rá minden talpalattnyi földre lábukat a mánások, a Pallaviciniékre és Károlyiakra szokás gondolni, kik — a szatmári békekötés óta — jól érzik itt magukat és eszük ágában sincs a jasznaja-poljanai földosztó gróf példáját követni. Pedig Szeged város nagyobb ura a megyében akármelyikükénél. Szeged a mánás-város, melynek dominiuma a nagyváradi árpádkori püspöki diecezis valóban fejedelmi birtokaival vetekszik. Erről a pompás földbirtokról azt a véleményt adta a város számvevősége, hogy nem ér többet nyolcmillióhétszázezer koronánál, amely összeg a vagyonmérlegben is fel van tüntetve, jövedelmet pedig hajtott az elmult esztendőben másfél millió koronát, ami tizenhatszáz százaléknál is többet felel meg. Ám most már tisztában vagyunk vele, hogy a számvevői hivatal számoló ceruzája erősen elcsusszant, mert az a szép darab föld testvérek között is több, mint százmillió korona értéket képvisel,

jövedelmezősége pedig nem több másfél százaléknál, amiben Szeged város a legelhanyagoltabb nagybirtok meddőségét is fényesen tulszárnyalja.

Ha már most figyelembe vesszük, hogy ez a vagyontárgy pénzügyi értékévé való változtatása után évente kerek öt millió koronát jövedelmet biztosítana a mai másfél millió helyett és hogy a városnak hat és hétmillió között mozgó költségvetésében a bevételek gerincét ennek a párját ritkító tőkehalmozásnak a jövedelme képezné, olyan prespektívák nyílnak a szemlélő előtt, melyeknek nagyszerű kapcsolatait nem is lehet egykönnyen áttekinteni.

Az eddigi gazdálkodási rend tökéletes elhibázottsága az oka annak, hogy a város fejlődésében ipari és kereskedelmi érdekek nem juthattak térhez és levegőhöz; minden erőfeszítés csak a városiasság külső színezetének fokozására irányult, de figyelmen kívül hagyta a lakosság agrikultur jellegét és a város topográfiai helyzetét. Szeged gazdasági életének karakterét a tanyarendszer határozza meg. A tanyarendszer, melyhez fogható nagy horderejű telepítés ritkítja párját a kontinensen. Csak Dánia mutat fel hasonló mezőgazdasági alakulatokat, de mig ott kisbirtokosok kezében van a termőföld s a lehető legintenzívebb gazdálkodás foly, addig nálunk

Olvasás közben.

Irta: Ignóus.

Van egy kedves gondolatom, mely, úgy látszik, végig fog kísérni az életem, mert immár husz esztendeje, hogy hozzám-hozzám csatlakozik: utca járójában, szőnyegen hevertében, a magános ábrándozás negyed-óraiban, mikor az ember újra gyérmeke, ami úgy is mondhatnák, hogy megtalálja önmagát. Teljes kárpitképpé nőtt képzeletemben e sok elgondolás, ahogy napról-napra tovább szövődik, növekedik, színesedik, meg-meggyarapodva egy-egy új szállal, mely mind megmarad emlékezetemben, egy sem fakul ki belőle. Ez a gondolat: elgondolni, mit csinálnék, ha enyém volna az Andersen sárca-pője, mely viselőjét valamely régi király idejében istvánba vissza — teszem engem a Szent Istvánba. Ilyenféle gondolatok úgy tudom, Mark Twain is foglalkozott, de ezt a regényét nem olvastam s nem tudom, milyen eredményekre jut benne. Az én eredményeim, mondhatom, nagyon gyászosak. Mert úgy szemre nagyon tetszetős gondolat: micoda nagy, dicső, tetemes, tudós és félelmetes férfiu volnék én a mi mai tudásunkkal fölfegyverkezve azokban a tudatlan időkben! De

hogy részletekbe merülök: a perspektíva éppen nem kedvező. Mily gyászos figura volnék én a kemény harcosok közt, az én vivási tudományommal, mely a battuto-figuránál nem terjed tovább! . . . Igen, de én tudok puskaport csinálni, könyvet nyomtatni, telegrafálni, vasutat, hajót, dynamógépet szerkeszteni . . . azaz, hogy megálljunk: tudok? tud az ördög! Csak beszélni tudok mindezekről, tudni a husz század minden nagyszerűségei közül csak a leydeni palackot tudom megcsinálni, s ennek sem tudnám honnan megszerezni a sztanióliát s a pecsétviaszkját. Az egyetlen, nagy dolog, mit a szent király fejéhez vághatnak, az volna, hogy ő majomtól származik — s ez éppen elég volna arra, hogy a szent király kardot rántsön és ketté hasítson.

Tudni is, mint szeretni, a maga bőrén tanul meg az ember. Megismerkedni valamely tudomány ma megállapított igazságaival, nem ér többet, mint a lexikonban megolvasni: mi a szerelem. Nem megy át az ember vérébe, nem tud vele tovább gondolkodni; csak tud róla, de nem vette tudomásul, s csak hiszi, hogy elméje ennek nyomán jár tovább. Mint ahogy minden egyes ember, mire megszületik, gyorsan és nagyjában végigment fa-

jának egész fejlődésén, minden egyes ember elméjének is mintegy be kell futnia a tévedések s elkalandozások egész útját, melyeken át az emberiség mai tudásaihoz eljutott. Csak annak válik vérvé minden mai igazság, aki tud minden régi tévedésről és hazugságról.

A tudományra mindenféle tisztelettel szabad nézni, csak babonással nem. S mindenféle szemmel, csak lemondóval nem. Örök tökéletlensége, végzetes fölszínessége közepett nincs is egyéb mentsége s életre való jogosítója, mint az, hogy mindenkinek való, mindenki számára szükséges, mindenkinek köze van hozzá, mert valójában semmi egyéb, mint egyre változó, mindig tökéletesedő, de mindig tökéletlen használati utasítás az ember számára s a mindenség felől; szakasztott olyan, mint egy spirítuszlámpához, vagy egy szedőgéphez vagy folttisztító szerhez való használati utasítás; utasítás arra, mily fogásokkal és ügyességekkel használhatjuk fel magunkat, a többi embert, az eget, a földet, a világegyetemet együtt, vagy külön-külön arra, hogy boldoguljunk és boldogok legyünk. A tudományt tehát éppen nem tudománytalanság a haszon, a gyakor-

Iskola öltönyök,

felöltők, costumök

fiúk és leánykák

Kérjen árjegyzéket.

részére kaphatók

NEUMANN M.

cs. és kir. udvari és kamarai szállítónál

Szeged, Kárász-utca 5